Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi
Third Sector Social Economic Review
56(1) 2021, 507-530
doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.03.1560

Araştırma Makalesi

Kadın Sığınma Evlerindeki Kadınların Habitusları: Kültürel, Ekonomik Ve Sosyal Sermayeleri

Habitus of The Women In Women's Shelters: Cultural, Economic, And Social Capital

Ferhan GÜNDÜZ

Dr. Öğretim Üyesi, Başkent Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

fgunduz@baskent.edu.tr

https://orcid.org/0000-0002-9969-2099

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
26.02.2021	11.03.2021	16.03.2021

Öz

Bu çalışmada şiddetten korunmak amacıyla sığınma evine gelen kadınlar ele alınmaktadır. Şiddetin amacı, baskı ve güç uygulayarak kadını sindirmek ve tahakküm altına almaktır. Sığınma evleri, kadının baskı ve güç uygulamasından kurtulmasında ve yaşamını devam ettirmesinde önemli rol oynamaktadır. Gerçekten, sığınma evleri kadının yaşamını devam ettirmesinde ve karşılaştığı sorunun çözümünde eşik görevi üstlenmektedir. Kadının eşik öncesi, eşik ve eşik sonrası sorunlarını belirleme amacı taşıyan bu çalışmada, Bourdieu'nun alan, sermaye, habitus ve fail kavramlarından hareket edilmektedir. Bu çalışmada kadınların problemlerini tespit etmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sığınma evleri, aynı zamanda kadınların geçmiş yaşantıları ve gelecek beklentileri arasında kalan bir eşiktir. Eşikteki fail kadınların söylemlerinden hareketle onların sorunlarının ortaya çıkarılması için, sahip oldukları kültürel, ekonomik ve sosyal sermayeleri ile habituslarının belirlenmesi gerekir. Böylelikle sığınma evindeki kadınların ve içinde yetiştikleri aileleri başta olmak üzere sosyal çevrelerinin, eğitim seviyelerinin ve ekonomik durumlarının etkileri üzerinde durulabilir. Nitekim sığınma evine gelen kadınların ve ailelerinin öğrenim sevileri ile yaşadıkları sorunlar ve yaşam beklentileri arasında doğrudan bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu belirlemeler, failin gelecekteki yaşamında ve şiddetten kurtulmasında kendine yön vermesi açısından anlamlıdır. Bourdieu için şiddet, güç farklılığından ortaya çıkmaktadır. Özellikle eril tahakküm ile şiddet arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kadın, şiddet, eşik, kadının korunması*

Abstract

This study investigates those women who come to the women's shelters for protection from violence. The purpose of violence against women is to suppress and dominate women by exerting pressure and force. The shelters play an important role in preventing the women from suffering pressure and force and in enabling them to survive. Shelters are indeed limens for women to lead their lives and to solve the problems they face. This study, which aims to determine the problems of women at pre-liminal period, during liminality period, and at post liminal period, is based on Bourdieu's concepts of field, capital, habitus, and agency. In this study, qualitative research method was used to determine the problems of women. Women's shelters are also limens in-between women's past lives and future expectations. To reveal their problems based on the discourses of the agent women at the limen, it is necessary to identify their cultural, economic, and social capital and habitus. In this way, the effects of other women in the shelters and their social environment, especially the families they come from, their educational background, and economic

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Gündüz, F. 2021, Kadın Sığınma Evlerindeki Kadınların Habitusları: Kültürel, Ekonomik Ve Sosyal Sermayeleri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi,* 56(1), 507-530

circumstances can be elaborated. As a matter of fact, it is observed that there is a direct relationship between the education levels of both the women in the shelters and their families and their problems and life expectations. These considerations matter for the agent to get rid of violence and to determine her own path in the future. For Bourdieu, violence is caused as a result of a difference in power. In particular, there is a direct relationship between male domination and violence.

Keywords: *Woman, violence, liminality, women's protection*

Giriş

Bu çalışmada erkek şiddetinden uzaklaşmak ve daha güvenli bir mekânda barınmak amacıyla sığınma evlerinde kalan kadınların sorunları ele alınmaktadır. Kadın sığınma evleri genellikle şiddete uğrayan kadınların korunması işlevini yerine getirmektedir. Şiddet gören kadınların sığındığı ve şiddete daha fazla maruz kalmaktan kurtulduğu bir eşik görevi üstlenmektedir.

"Sığınma Evlerindeki Kadınların Habitusları: Kültürel, Ekonomik ve Sosyal Sermayeleri" adlı bu çalışmada, kadına yönelik şiddetin yanı sıra Pierre Boudieu'nun birbiriyle doğrudan ilişkili "habitus", "sermaye", "alan", "faillik" ve "eşik" (sığınma evi) kavramlarından oluşan kavram ağına bağlı olarak sığınma evlerindeki kadınların durumu nitel olarak araştırılmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri

Şiddet hem kişiler arası hem de kolektif olmak üzere bütün zamanlarda ve mekânlarda görülen bir sosyal olgudur. Dünya Sağlık Örgütü; şiddetin toplumsal sorunları artıracağına dikkat çekmekte ve şiddetin önlenmesi konusunda kişiler arası şiddet üzerinde durmaktadır. Kişiler arası şiddet kadına, çocuğa, yaşlıya yönelik olmakla birlikte flört ve aile içi şiddeti de içermektedir. Kişiler arası ve kolektif şiddetten dolayı dünya genelinde her yıl 1,3 milyondan fazla insan ölmektedir. 15-44 yaş aralığında insanlar için şiddet, bütün dünyada önde gelen ölüm nedenidir (WHO, 2014:2). Dünya Sağlık Örgütü Raporu'na göre, yetişkinlerin dörtte biri çocukken fiziksel olarak istismara uğramış, üç kadından biri, yaşamının her hangi bir aşamasında eşi veya yakını tarafından fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olmuştur. Her beş kadından biri de çocukken cinsel tacize uğramıştır (WHO, 2014: viii). Dünya Sağlık Örgütü son olarak, 18 ve 26 Haziran 2020 tarihlerinde "Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Küresel Durum Raporu "nu yayımladı. Bu Rapor 'da, 155 ülkeden alınan verilere göre 2019 yılında 20 yaş ve altında 120 milyona yakın kadının cinsel ilişkilere zorlandığı ya da cinsel tacize maruz kaldığı ve yine 17 yaş altı 11.990 kız çocuğunun katledildiği ifade edilmektedir (WHO, 2020: 9).

Şiddet gören kadınların şiddetten uzaklaşmasında ve korunmasında, kadın sığınma evleri önemli bir işleve sahiptir. 5 Ocak 2013'de yayınlanan 28519 Sayılı Resmî Gazetede, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının "Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik"te konukevi; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konuk evi, sığınma evi, kadın sığınağı, kadın evi, şefkat evi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade eder, şeklinde tanımlanmaktadır (Resmî Gazete, 2013).

Kadın sığınma evleri özellikle kalacak yeri olmayan, güvenli bir yere ihtiyaç duyan şiddet mağduru kadınlar ve onların çocukları için tehlikeden kaçarak sığındıkları liman olmaktadır. Kadınların şiddetten uzaklaşmasında ve korunmasında kadın sığınma evleri oldukça önemli işlevleri yerine getirmektedir. Türkiye'de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, Belediyelere ve STK'lara bağlı çalışan toplam 143 kadın sığınma evi bulunmakta ve bu sığınma evlerinin kapasitesinin ise 3.444 olduğu belirtilmektedir (Müdürlüğü, T. C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı). Önemli işleve sahip olan sığınma evlerinin sayısının artırılması oldukça önemlidir.

Bourdieu'nun Kavramları ve Kadın Sığınma Evleri

"Son yıllarda Bourdieu'ya ve onun alan, sermaye türleri ve habitus gibi temel kavramlarına olan ilginin epey arttığı gözlenmektedir. Çok sayıda kişi Bourdieu'nun hem ilişkisel temelli hem de alan kuramını geliştirmek düşüncesini paylaşmaktadır" (Kasapoğlu, 2016:19). Bourdieu'nun oldukça karmaşık ve birbirine bağlı olan sosyal kuramı, Emirbayer'e göre (2019:179), Bourdieu'nun analitik yaklaşımı birbirine bağlı olan habitus, alan ve sermaye üçlemesine dayanır.

Habitus-Sermaye İlişkisi

Bourdieu habitus kavramı etrafında şekillenen bir toplumsal eylem kuramı geliştirmeye çalışmıştır (Tatlıcan ve Çeğin, 2010:3). Habitus, failleri belirli şekillerde harekete geçmeye ve tepki vermeye yönelten bir dizi eğilimdir. Eğilimler, herhangi bir kural tarafından yönetilmeden ya da koordine edilmeden düzenli olan pratikleri, algıları ve tutumları üretir. Habitusu oluşturan eğilimler, her biri kısa bir açıklamayı hak eden, aşılanmış, yapılandırılmış, dayanıklı, üretken ve aktarılabilir niteliktedir (Bourdieu, 1991:12).

Habitus, alan ya da mücadele kavramının önemli tamamlayıcısıdır. Bourdieu'ya göre (1997:104) "bir alanın işlemesi için, oyunun içkin yasalarının, hedeflerin, vb. kabulünü ve bilinmesini içeren habitus'a sahip olarak oyunu oynamaya hazır insanların ve hedeflerin olması gerekir". Habitus, bireyi şekillendiren ve bireyin eylemleri tarafından şekillenen bir karşılıklılık durumudur. Birey farklı ihtimaller karşısında çözüm üretme yeteneğini habitusu sayesinde kazanır. Habitus bireylerin içinde işleyen yapılandırıcı bir mekanizma ve eyleyicilerin çeşitli durumlarla başa çıkmasını sağlayan strateji üretme ilkesidir (Bourdieu ve Wacquant, 2016:27). Habitus, ne davranışları tek başına belirlemektedir, ne de tam anlamıyla bireyseldir. Eyleyicilerin içine işleyen yapılandırıcı bir mekanizma aynı zamanda da eyleyicilerin çeşitli durumlarla başa çıkmasını sağlayan strateji üretme ilkesidir (Swartz, 2015:150). Bourdieu (2015:19) benzer yapısal konumu paylaşan bireylerin aynı habitusu paylaştıklarını belirterek bireylerin benzer, tekrarlanan deneyimler yaşadıklarına ve böylelikle de benzer hayat şartlarına ve koşullanmalara sahip bireylerin benzer yatkınlık ve pratiklere sahip olduğuna vurgu yapmaktadır. Bourdieu (1999:452) farklı iki habitus'la donanmış iki kişinin, aynı durumları yaşamadıkları için aynı müzikleri dinlemedikleri, aynı tablolara bakmadıkları ve sonuçta da farklı değer yargıları taşıma hakkını ellerinde bulundurduklarının varsayılabileceğini belirtir.

Bourdieu (1997:108) habitusu zımni veya açık öğrenmeyle edinilen yatkınlıklar sistemi olarak tanımlar. Bourdieu (2016:53) habitus'un kurucuları olarak algılama, anlama ve eylem şemalarından söz eder ve bunlar aracılığıyla kültürel, etnik, cinsel veya dilsel, tahakkümün kendini gösterdiğine vurgu yapar.

Bourdieu, çocukluktan itibaren aile, okul ve iş yaşamında belirli toplumsal koşullar içinde şekillenen bir habitus ile çeşitli durumlara karşılık vermemizi olası kılan algılama, anlama ve eylem şemalarını öğrendiğimize vurgu yapar. Çocukluktan itibaren beğenilerimizin, hareketlerimizin ve yorumlarımızın şekillendiğini ve bunların eyleme yönelik tercihlerimizi önemli ölçüde biçimlendirdiğini söyler (Joas ve Knöbl, 2019:37).

Kögler (2019:305), habitusu "bir failin nasıl eylediğini, kendisini ve çevresini nasıl algılayıp kavradığını betimleyen edinilmiş toplumsal anlam" olarak tanımlar. Bourdieu, (1999:282) habitusun sonradan kazanıldığını ve kimi durumlarda sermaye gibi işlev taşıyan bir iyelik olduğunu belirtir. Bourdieu'ya göre (1991:14) belirli uygulamalar veya algılar, habitus ile bireylerin içinde hareket ettikleri belirli toplumsal bağlamlar veya 'alanlar' arasındaki ilişkinin ürünü olarak görülmelidir. Bourdieu (1999:495) habitusu geçmişin bir ürünü olarak görür *ve* toplumsal yapılaşmanın, dünyanın anlamını ya da anlamlandırılmasını aynı zamanda *geleceğe* yönelimimizi belirler.

Bourdieu, habitus ve alan arasında diyalektik ilişkinin varlığına dikkat çeker. Habitusun toplum tarafından üretildiğini aynı zamanda da toplumu ürettiğini, alanın failleri sınırlandırmaya hizmet

ettiğini belirtir (Ritzer and Stepnisky, 2018: 227). Kısaca alanın yapısı faillerin davranışlarını yönlendirir ve alan içindeki nesnel ilişki yapısı faillerin ne yapıp ne yapamayacağını sınırlandırır.

Bourdieu'ya göre (1991:14) bir alan, konumların ve birbirleriyle ilişkili farklı türdeki kaynakların veya sermayenin dağıtılmasıyla belirlendiği yapılandırılmış bir konum alanı olarak görülebilir. Bourdieu farklı sermaye biçimlerinden bahseder. Alanların en önemli özelliklerinden biri, bir sermaye biçiminin diğerine dönüştürülmesine izin vermesidir. Bir alan her zaman bireylerin kendine özgü sermaye biçimlerinin dağılımını sürdürmek veya değiştirmek için uğraştıkları mücadelelerin yeridir. Bourdieu'ya göre (2010:45-47) (2015:361) bireylerin mücadelede kullandıkları güç ya da diğer bir deyişle, farklı sermaye türlerinin dağılımı alanın yapısını belirler. Bourdieu (2010:46-47), sermayeyi; ekonomik, toplumsal ve kültürel sermaye olarak sınıflandırır. İçinde işlev gördüğü alana bağlı olarak ve söz konusu alan içindeki etkinliğinin ön şartı olan sermaye kendisini üç temel görünüşle sunar. Bunlar sırasıyla anında ve doğrudan paraya çevrilebilir ve mülkiyet hakları biçiminde kurumsallaştırılabilir olan ekonomik sermaye, eğitim özellikleri biçiminde kurumsallaştırılabilir olan kültürel sermaye ve toplumsal yükümlülüklerden oluşan, belirli şartlar içinde ekonomik sermayeye çevrilebilir ve bir soyluluk unvanı gibi biçimlerde kurumsallaştırılabilir olan toplumsal sermayedir. Bourdieu (1997:52) toplumsal sermayenin gündelik dilde "ilişkiler" denen şey olduğunu vurgular.

Fail/Faillik Kavramı

Metkin, (2014:6-7) İngilizce agent olarak kullanılan fail (agent) kavramının "eylem yeteneği olan", "bir şeylerin eyleyeni" anlamına geldiğini, Türkçe literatürde ise "eyleyen, yapan, eden, fail, amil" şeklinde kullanımının mevcut olduğunu, "agent" ve "actor" kavramları ile "agency" ve "agent" kavramlarının sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığını, "action" kelimesinin eyleyen, eyleme, faillik anlamlarına geldiğini belirtmektedir. Faillik/Agency kavramı sık sık "yapı" ile birlikte ve genellikle eylem (action) kelimesiyle eş anlamlı olarak kullanılmakta ve "aktörlerin durumlar üzerindeki eylem kapasitesi" olarak tanımlamaktadır.

Joas ve Knöbl'e (2019:36) göre fail, bilen öznenin (sujet connaissant) eyleyen öznedeki (sujet agissant) imgesel izdüşümünden başka bir şey değildir; faaliyetine kendini kaptırmış eylem insanının bedenine düşünsel ve mantıksal tarzda monte edilmiş, kendi pratiğini düşünen bir tür filozof kafalı canavar…

Emirbayer ve Mische (1998:971) failliği; tekrarlayıcı (Iteration), yansıtmacı (projective) ve pratik- değerledirici (practical-evaluative) olmak üzere üç boyutta ele alır. Tekrarlayıcı boyut; geçmişteki düşünce ve eylem kalıplarının aktörler tarafından seçici olarak yeniden harekete geçirilmesine işaret eder. Böylece toplumsal evrene istikrar ve düzen verilir ve zamanla kimlik, etkileşim ve kurumların sürdürülmesine yardımcı olur. Failliğin ikinci boyutu olan yansıtmacı öğe de ise aktörlerin sadece eski durum ve rutini sürdürmediği, yeni düşünce ve eylem olanaklarını da dikkate aldığını görebiliriz. Aktörlerin umutları, korkuları ve geleceğe yönelik arzuları davranışlarının yaratıcı bir şekilde yeniden yapılanmasına yol açabilir. Pratik-değerlendirici son boyutta ise aktörler, mevcut durumun ortaya çıkardığı talepler, ikilemler ve belirsizliklerle birlikte, alternatif hareket yörüngelerini de hesaba katarak değerlendirme yapma kapasitesine sahiptir. Failliğin, geçmiş, gelecek ve bugün odaklı kavramlaştırılmasında fail geçmişin alışkanlıklarından bilgi sağlar, aynı zamanda alternatif olasılıkları hayal eder (yansıtıcı), geleceğe yönelir. Geçmişin alışkanlıklarını ve geleceğin projelerini birlikte değerlendirmek için bugüne odaklanma kapasitesi ile de geçici bir toplumsal katılım süreci yaşar (Emirbayer ve Mische, 1998:962).

Failliğin geçmiş gelecek ve bugün odaklı kavramsallaştırılmasında geçmişe karşılık gelen tekrarlayıcı boyutta; toplumsal yapının onayladığı, toplumsal cinsiyet ayrımının neden olduğu eril tahakküm ve tahakkümün sonucu hükmedenin hükmedilene tahakküm uyguladığı, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili toplumca onaylanan kültürel kalıp yargıların kabul edildiği yapıdan, geçmişteki düşünce ve eylem kalıplarından bahsedebiliriz. Yukarıda da ele alındığı gibi faillik aktörlerin durumlar üzerindeki eylem kapasitesidir. Kadına yönelik şiddet durumunda failin

(kadının) eylem kapasitesi; mağduriyetine sessiz kalması, böylelikle de ailenin devamlılığının sürdürülmesine, kadının ezilmiş kimliğinin, etkileşiminin ve kurumların sürdürülmesine yardımcı olur. Failliğin ikinci boyutunda özellikle aşırı derecede şiddet gören kadınların umutları, korkuları ve geleceğe yönelik arzularının onların davranışlarının yeniden yapılanmasına yol açtığını, eski durumu sürdürmediklerini, yeni düşünce ve eylem olanaklarını da dikkate alarak, eşik görevi gören sığınma evlerine sığındıklarını söyleyebiliriz. Bu şekilde geçmişin alışkanlıkları ve geleceğin projelerini birlikte değerlendirmek için bugüne odaklanma kapasiteleri ile sığınma evlerinde geçici bir toplumsal katılım süreci yaşarlar. Failliğin üçüncü boyutunda ise kadınlar, mevcut durumun ortaya çıkardığı talepleri, ikilemleri ve belirsizlikleri de hesaba katarak alternatif bir değerlendirme yaparlar.

Eşik (Limen) Aşaması

Sığınma evleri kadınların şiddetten uzaklaşmasında bir geçiş aşaması ve eşik (liminality) oluşturmaktadır. Eşik kavramı özellikle Sosyal Antropolojide, Arnold van Gennep ve Victor Turner'ın çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Van Gennep tarafından "geçiş ritüelleri" olarak adlandırılan şeyin merkezi aşaması olan eşik "limen" kavramına dayanmaktadır. Bu merkezi aşama, toplumsal rollerin temellerinin sorgulandığı bir kriz dönemidir (White, Godart ve Thiemann, 2013: 146). Bu aşamada roller kabul edilmekte ancak uygulamaları askıya alınmaktadır (Kasapoğlu, 2016: 63).

Van Gennep, "Geçiş Ayini" adlı çalışmasında geçişi üç evreye ayırır. Bu evreler; 'ayrılma' (*separation*), 'eşik' (liminality) ve 'birleşme' (reaggregation) evreleridir. Geçiş; normalden veya önceki sosyal yaşamdan ayrılmanın ön eşik dönemi (preliminal period) ile başlar, ardından bunu belirsiz bir süreç olan eşik dönemi (liminality period) izler ve yeni varlık durumu ile birleşme olarak nitelendirilen eşik sonrası dönem (post liminal period) ile sonuçlanır (Gibbons, Ross ve Bevans, 2014:423-24).

Eşik aşamasının arada kalmışlığı ve ne-orada-ne-burada olmanın getirdiği konumsal belirsizlik üzerine vurgu yapan Turner (1969:95), eşik veya eşikte bulunan kişinin özelliklerinin zorunlu olarak belirsiz olduğunu ifade eder. Eşiksel varoluş ne burada ne de oradadır, kanunlar, adetler, anlaşmalar ve seremoniler tarafından belirlenmiş ve düzenlenmiş pozisyonlar arasında ve ikisinin ortasındadır. Sınıf ve statü farklılıkları ortadan kalkar veya homojenleşir.

Turner'a göre (1969:97) geçiş aşaması, bireyin iki statü arasında kaldığı, belirsizliği ve hiçliği yaşadığı 'statü'süzlüğün araf'ında olduğu aşamadır. Bu aşamadaki birey ne eski statüsündedir ne de yeni bir statü kazanabilmiştir. Bu nedenle bireyin hem kendisi ve hem de toplum için tehlikeli sayıldığı bir dönemdir; toplumla bağları kopuk, kontrol mekanizmalarının dışında ve statülerinden arınmış bir durumdadır (Akyüz, 2014:85-86).

Sığınma evlerine gelen kadınlar genellikle eşik öncesi yaşamdan (şiddetten) ayrılmakta ve belirsizliklerle dolu yeni bir yaşama geçiş yapmaktadır. Bu geçiş aşamasında sığınma evleri özellikle şiddetin önlenmesinde, kadının ve çocukların korunmasında bir geçiş aşaması olarak eşik görevi görmektedir. Eşikteki birey ne eski statüsündedir, ne de yeni bir statü kazanabilmiştir. Eşik aşaması birey için tam bir belirsizlik dönemidir: rol belirsizliğinin yaşandığı, olası etiketlenme deneyimleri, başkalarıyla ilişkilerin yeniden tanımlandığı, yeni sorumlulukların alındığı, hayata katılımın azaldığı, geleceğe dair amaç ve isteklerde belirsizliğin yaşandığı, yaşam tarzı olarak acıların çekildiği, sağlıklarının yitirildiği vb. sosyal değişimlerin yaşandığını bir durum söz konusudur.

Kadınlar içinde doğup büyüdükleri sermaye ve habituslarıyla beraber sığınma evlerine gelmekte, kendi sermayeleri ölçüsünde ve kendi habitusları çerçevesinde alana giriş yapmaktadırlar. Yukarıda da belirtildiği gibi Bourdieu, alan kavramıyla bireylerin içinde mücadele ettiği, strateji geliştirdiği ve uyguladığı mekânlardan bahsetmektedir.

Sığınma evine gelen kadınlar geçmiş tecrübeleriyle bugünlerini ve yaşadıkları belirsizliklere rağmen gelecekteki eylemleri arasında bocalamakta hem uyum sağlamak hem de sorunlarını

çözmek için mücadele etmektedirler. Sığınma evlerindeki kadınlarla ilgili sorunların çözümünde kadınların habitusları ve sermayelerinin dikkate alınması ve buna göre hareket edilmesi gerekir.

Bu çalışmada, sığınma evinde görüşme yapılan kadınların anlatılarına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

a. Kadınların sığınma evine gelmeden önceki geçmiş yaşantılarında (eşik öncesi) kültürel sermayeleri nelerdir?

b. Kadınların sığınma evine gelmeden önceki geçmiş yaşantılarında (eşik öncesi) ekonomik sermayeleri nelerdir?

c. Kadınların sığınma evine gelmeden önceki geçmiş yaşantılarında (eşik öncesi) sosyal sermayeleri nelerdir?

d. Kadınların sığınma evine (eşik) geliş nedenleri nelerdir?

e. Kadınların sığınma evindeki (eşik) yeni yaşamlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

f. Kadınların sığınma evi sonrası (eşik sonrası) düşünceleri nelerdir?

Yöntem ve Sınırlılıklar

Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışma bir durum saptayıcı araştırmadır. Yukarıdaki sorulara yanıt aramak amacıyla T.C Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kadın ve Aile Şube Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır. Yenimahalle ilçesi sınırları içerisinde yer alan sığınma evindeki kadınlarla 25 Haziran- 8 Temmuz 2019 tarihleri arasında görüşülmüştür. Araştırma verileri, bu tarihlerde sığınma evinde kalan17'si kadın 5 tanesi çocuk olmak üzere toplam 22 kişiden görüşmeyi kabul eden 9 kadının açıklamalarına dayanmaktadır. Dolayısıyla araştırmamız, bu kişilerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle sınırlıdır. Sığınma evleriyle ilgili yasal düzenlemelere bağlı olarak kadınların ve sığınakların adres ve iletişim bilgileri gizli tutulmaktadır. Kadınlarla tek tek görüşülmüş ve yapılan görüşmeler onların da izinleriyle kaydedilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve kadınlara yaş, medeni durum, eğitim durumu, yaşadığı yer, çocuğunun olup olmadığı, çalışma ve gelir durumunu betimlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Yine, sığınma evine gelmeden önceki yaşamları, sığınma evine geliş nedenleri ve gelecekle ilgili planlarını anlatmaları da istenmiştir. Görüşülen kadınların anlatılarından elde edilen verilerin ilgili bir bölümü "Sembolik Şiddet ve Sığınma Evlerindeki Kadınlar" adlı makalede değerlendirilmiştir (Gündüz, 2019). Bu çalışma konusuyla doğrudan ilgili olan diğer bir bölümü ise onların geçmiş yaşantıları, sığınma evine geliş nedenleri ve gelecekle ilgili düşüncelerini tespit etmek için çözümlenmiştir. Yapılan çözümlemede görüşme yapılan kadınlar K1 ve K9 aralığında kodlanmıştır.

Bulgular

Çalışmada kadın sığınma evine gelen kadınlar fail, kadın sığınma evi eşik, kadınların sığınma evine gelmeden önceki yaşantıları eşik öncesi, sığınma evinden sonraki aşama ise eşik sonrası olarak ele alınmıştır. Aşağıda bu aşamalara ve ilgili bulgulara yer verilmiştir.

1. Eşik Öncesi Aşama

Eşik öncesi aşamada kadınların sığınma evine gelmeden önceki dönemleri ele alınmaktadır. Çünkü şiddet gören kadınlar (failler) sığınma evlerine kendi sermayeleri ve habitusları ile katılırlar. Eşik öncesi sahip oldukları sermaye biçimleri ve habitusları onların mücadelelerini, bugünlerini ve gelecek eylemlerini belirler. Bu nedenle sığınma evlerindeki kadınlarla ilgili sorunların belirlenmesinde kadınların habitusları ve sermaye biçimlerine yer verilmektedir.

Aşağıda sığınma evinde görüşme yapılan kadınların anlatılarından hareketle onları şekillendiren durumları yaş, medeni durum, evlenme biçimleri ve sığınma evindeki kadınların sermaye

biçimleri (kültürel, ekonomik, sosyal) arasındaki benzerlikler betimlenmeye çalışılmıştır. Çünkü Bourdieu, benzer hayatı içselleştiren bireylerin aynı habitusu paylaştıklarını belirtir.

Tablo 1: Sığınma evindeki kadınların yaş dağılımı

Kadınlar	Kadınların Yaşı	Kadınlar	Kadınların Yaşı
K1	51	K6	24
K2	34	K7	30
K3	27	K8	46
K4	42	K9	47
K5	35		

Yukarıda yer alan tablo da kadınların yaşları yer almaktadır. En küçük yaşın 24, en yüksek yaşın ise 51 olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan iki kadının (K6, K3) 20'li yaşlarda, üç kadının (K7, K2,K5) 40'lı yaşlarda, bir kadının (K1) ise 50'li yaşlarda olduğu tespit edilmiştir. Görüşülen kadınların yaş ortalaması 37'dir.

Tablo 2: Sığınma evindeki kadınların kardeş sayısı

K1	7 kardeşiz. 6 kız 1 oğlan.	K6	13 kardeşiz. Dört erkek, dokuz kızız
K2	Üç kardeşiz.	K7	Tek çocuk.
K3	İki kişiyiz.	K8	Biz 4 kardeşiz. Beni halama evlatlık vermişler.
K4	10 kardeşiz.	K9	5 kardeşiz. Babamın yeni eşinden 4 kardeşim var.
K5	Üç kardeşiz.		

Sığınma evindeki kadınların kardeş sayısına bakıldığında, bir kadın (K7) tek çocuktur. Bir kadın 2 (K3), iki kadın 3 (K2, K5), bir kadın ise 4 kardeşe (K8) sahip olmakla birlikte evlatlık verildiği için tek çocuk olarak yetiştirilmiştir. Beş ve üzeri kardeşe sahip olan dört kadının (K9), (K1), (K4), (K6) sırasıyla 5, 7, 10 ve 13 kardeş ile kalabalık aile ortamında yetiştiği tespit edilmiştir

Tablo 3: Sığınma evindeki kadınların medeni durum

K1	Evli	K6	Bekâr
K2	Evli (Boşanmak istiyor)	K7	Boşanmış
K3	Evli	K8	Evlenmemiş, erkek arkadaşından ayrılmış
K4	Boşanmış	K9	Boşanmış
K5	Evli (Boşanmak istiyor)		

Sığınma evindeki kadınların 7 tanesinin geçmiş yaşantılarında evlilik yaptığı, bunlardan 4 tanesinin halen evli olduğu, evli kadınlardan iki kadının da boşanma davalarının devam ettiği, üç kadının boşandığı, bir kişinin evlenmediği erkek arkadaşından ayrıldığı ve bir kişinin de bekâr olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Sığınma evindeki kadınların evlenme biçimi

K1	Hiç görmeden ailem verdi. Evlendik. Benim ikinci evliliğim bu. İlkinden kızım oldu. İlki öldü. Bununla ikinci evliliğim. Ailem falan hepimiz gördük dinçti. Hala öyle yaşını belli etmez. Evet dedim.
K2	19 yaşında görücü usulü evlendim. Ailem istediği için. Tanımadan evlendim. Küçük yaşta. 1 yıl sonra kızıma hamile kaldım. Şu an ikinci evliliğim. Babamın baskısından kurtulmak için kendi isteğimle evlendim ama o da beni kandırdı.
K3	Bir gün böyle televizyona bakıyorum. Televizyonda altta alt yazılar numara falan geçer arkadaşlık ister misin falan diye. Onun numarasını gördüm mesaj attım. Onunla arkadaş olduk. Severek arkadaşlığımızı yaptık. Mesajla görüştük. Ben bir kez eşimi gördüm. Annem beni takip etmiş kafede tam buluştuk herkesin içinde beni dövdü. Baktım hem psikolojik hem de fiziksel şiddet uygulanıyor bana. Ben dedim ki eğer benimle evlenmek istiyorsan ben şimdi çıkıp geleceğim dedim. Beni eşim kaçırmadı. Ben kendim eşime gittim.
K4	Görücü usulü, ailelerin biraz birbirini tanıyor olması komşumuzdu. Ben aslında istemiyordum ama babam beni zorla verdi. Evlenmek istemiyorum düşünmüyorum dedim. Israrla şeyde şey tamam o zaman varayım dedim. Ben de öyle kendimi yaktım.
K5	Eşimle görücü usulü evlendim. Kendi isteğimle görücü usulü evlendik. 11 yıl evli kaldık. Anlaşamadık, yürütemedik.
K6	Bekâr
K7	Ben üvey babamın oğluyla evliydim. Annem de üvey babamla evliydi. Üvey babam kendisi benim oğlumla evleneceksin dedi. Annem sustu kızım huzurlu olsun diye.
K8	Sevdiğim adamla dokuz sene birlikte yaşadık ama şöyle ailesiyle daha çok diyaloğum vardı. Ailesiyle işte çoluğuyla çocuğuyla oturdum. Tanıştığımızda zaten evliydi. Patron işçi diyaloğu vardı aramızda önceden ondan sonra sevgiye dönüştü işte. Bir sürü vaatlerde bulundu ama yerine getirmedi.
K9	Evlenme biçimi ile ilgili bilgi vermedi

Sığınma evindeki kadınların evlenme biçimi incelendiğinde 5 kadından üçünün K2,K4,K7 görücü usulü ailesinin isteğiyle, ikisinin K1, K5 ise görücü usulü kendi isteğiyle evlendiği tespit edildi. 1 kadının K3 ailesinin izni olmadan sosyal medyada tanıştığı kişiye kaçarak, 1 kadının bekâr K6, diğer bir kadının K8 ise sevdiği adamla ailesinin onayı olmadan birlikte yaşadığı, bu kadınlardan ikisinin K1,K2 ise ikinci evlilikleri olduğu, K1'in ilk eşinin öldüğü, K2'nin ise boşandığı tespit edildi.

Tablo 5: Sığınma evindeki kadınların boşanma/ayrılma nedenleri

K1	Kıskançlık vardı. Önce evlendik, tekrar boşandık, sonra tekrar evlendik. Benim haberim yokken tekrar boşanma davası açtı. Başka biriyle arkadaşlığım var diye düşündü yanlış anladı. Ailelerimden korktuğumdan boşanamıyorum. Onlar zorluyor, İşte maaşını alırsın kocan öldüğü zaman eğer senden önce ölürse diyorlar. Kocanın maaşını alırsın boşanma diyorlar.
K2	Borçlarımız falan oldu. Kredi çektik. Bayağı sıkıntılarımız oldu. Ondan sonra bazı aksaklıklar oldu ilk evliliğimde. Başkalarını falan hayatına aldığı için. Yürütemedik. Çocuğumda büyüdü. Çocuğun sorunları arttı.

İhanet, dayak sürekli böyle tehdit, hakaretle evlilik birlikteliği temeli yıkıldı. Evden uzaklaştırma almıştı bana şiddet uyguladığı için. 15 tatilde babamgile gittim. Boşandım.

Ben evlenirken ev eşyasının alınmadığını görünce şu anki nikâhlı eşimle tartıştık.

Şimdi bu da öyle (ikinci evliliğinden bahsediyor). Bana işte şunu yap bunu yap. Nafaka vermeyim diye dolaylı yollardan farklı şekilde konuşuyor. Dedim ben seni istemiyorum. Şu an üçüncü mahkemem devam ediyor. Eylüle kaldı. İlk mahkemede kabul etti ikincide istiyorum dedi

K3 Eşim cezaevinde. Ben eşimden boşanmayı düşünmüyorum benim yanlışım oldu zaten eşim duydu. Eşimin sadece dediği tek kelime şuydu. Sen bu yanlışı benim yüzümden yaptın dedi hiçbir kadının eşi bunu söylemez.

K4 22 sene sonra eşimden ayrıldık. Şiddetli geçimsizlikten. Beni aldatma durumu oldu biraz. Sürekli geçimsizlik sürekli kavga, içiyordu, içip içip gelip bizi dövüyordu çoluk çocuk.

Çocuklar arada kalıyordu kavgaların gürültülerin arasında ben de en sonunda çocuklarım yıpranmasın diye çektim kapıyı çıktım.

K5 Ben mahkeme açtım ama daha resmen boşanmadım. Anlaşamadık, yürütemedik benim eşim kendi aklıyla gitmeyen biri. Sürekli yönlendiriliyor. Kayınpeder kaynana yanında ben durdum. Yürütemedik çünkü sürekli yönlendirme oluyor. Ailesinden ayrılmak istemedi.

K7 Eşim bazen hiç çalışmazdı evdeydi. İçki içiyordu. Çocuğuma bakmadı. Sürekli beni döverdi. En son hanım getirdi ya bununla kalırsın ya gidersin dedi.

Annemle beraber ayrıldık zaten. Aynı anda evi beraber terk ettik. Kayın pederim aynı zamanda üvey babam. Mahkemeyi açtık. Annem, teyzem ve bir akrabamız benim son mahkememe gidiyorlar. Öğlen tatilinden sonra annemler adliyeden çıkarken kayınpederim arabadan silahını alıyor annemi, teyzemi ve abimi kurşun yağmuruna tutuyor.

K8 Fiziksel şiddet uyguluyordu. Tekmeyle vuruyordu her tarafımı morartıyordu son kumanda attı işte dudağımı yardı. Dişlerim yoktu dişlerim onun yüzünden gitti. Yumrukla vura vura dişlerimi döktü. Dokuz sene öyle. Ailem de sahip çıkmayınca maalesef katlanmak zorunda kaldım.

K9 Herkesin içinde aşağılar vaziyette konuşmalar başladı. Bir süre sonra saygıyı kaybettim. Öyle olunca baktım yürütemeyeceğim çünkü çocuk açısından da iyi değil. Bana bağırmalar, seni döverim demeler, sürekli dövmeyle tehdit etmeler başladı.

Sığınma evindeki kadınların çoğunluğu boşanma/ayrılma nedeni olarak fiziksel şiddete vurgu yapmışlardır. Altı kadın K1,K2,K4,K6,K7,K8 dayak yediğini, bir kadın ise K9 dayakla tehdit edildiğini belirtmiştir. Diğer iki kadından biri K3 kocasının cezaevinde olmasını, ikinci kadın K5 ise anlaşmazlıklarını neden olarak göstermiştir. Bunlarla birlikte 4 kadın K2,K4,K7.K8 başka kadınlarla aldatılmasını, iki kadın ise K4,K7 kocasının içki içmesini, diğer kadın K8 ise sevdiği adam tarafından dolandırıldığını söylemiştir. Kadınların yedi tanesinin kendi istekleriyle boşandığı/boşanmayı istediği, kadınlardan biri K7 boşanmak istediği için annesinin ve akrabalarının kayınpederi tarafından öldürüldüğünü, bir tanesinin K1 ise kocasının kendisinden boşamak istediğini ama kendisinin boşanmayı da birleşmeyi de istemediğini, korktuğunu, ailesinin ölünce "maaşı sana kalır" diye boşanmasını istemediğini söylemiştir.

Sığınma Evindeki Kadınların Sermaye Biçimleri

Failliğin geçmiş, bugün ve gelecek odaklı değerlendirilmesinde kadınların sığınma evine gelmeden önceki geçmiş birikimlerinin sonucu olan sermayeleri üzerinde durulacaktır. Bourdieu'nun birbiriyle ilişkili olan sosyal, kültürel ve ekonomik sermaye kavramlarından hareketle sığınma evindeki kadınların sermaye biçimleri değerlendirilmiştir.

Sığınma Evindeki Kadınların Kültürel Sermayeleri

Aşağıda sığınma evindeki kadınların kültürel sermayelerine yer verilmektedir. Bourdieu kültürel sermayenin eğitim kurumları aracılığı ile kurumsallaştırılabilen sermaye türü olduğunu belirtir. Bu nedenle kadınların kültürel sermayelerini belirlemek amacıyla eğitim durumlarına yer verilmiştir.

Tablo 6: Sığınma evindeki kadınların eğitim durumu

K1	İlkokul	K6	Lisans
K2	İlkokul	K7	İlkokul
K3	Ortaokul	K8	İlkokul
K4	İlkokul	K9	Ortaokul
K5	İlkokul		

Sığınma evinde görüşme yapılan altı kadının K1,K2,K4,K5,K7,K8 ilkokul, iki kadının K3,K9 ortaokul yani ilköğretim kademesinde eğitim aldığı, sadece bir kadının üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ailelerinin kültürel sermayelerinin de benzer özelliklere sahip olduğu Tablo 8'de görülmektedir. Ailenin diğer üyelerinin okur- yazar değil, cahil ya da ilkokul olduğu tespit edilmiştir.

Sığınma Evindeki Kadınların Ekonomik Sermayeleri

Sığınma evindeki kadınların ekonomik sermayelerini belirlemek amacıyla kadınların çalışma yaşamları ele alınmıştır.

Tablo 7: Sığınma evindeki kadınların çalışma yaşamları

K1	Pastanede çalıştım. Sigortalı değil, geçici bir hafta çalıştım. Temizlik yaptım. Şu an da çalışmıyorum.
K2	Ben 6-7 yıl kafede çalıştım. Şu an da çalışıyorum. İlk eşim benden evi kaçırdı, üstüme alamadan sattı. Maddi bir şey almadım. Nafaka tazminat istemiyorum diye bana boş kâğıda imza attırdı. Her şekilde dolandırdı beni. Şimdi bu (ikincisi) da öyle.
K3	İlk geldiğim günden sonra yirmi günden itibaren alış veriş merkezinin fastfood bölümünde çalışmaya başladım. Kendi paramı birikirdim.
K4	Bir giyim mağazasında çalıştım. İlk çalıştığım yerde değil ama sigortalı çalıştığım yerler oldu. En uzun çalıştığım yerde altı ay çalıştım. Burada da iş buldum ama uzak düştü. Yol parasından dolayı çıkmak zorunda kaldım. Şimdi iş bakıyorum.
K5	Daha önce hiç çalışmadım. Herhangi bir sigortam falan da yok. Çalışmayı düşünüyorum.
K6	KPSS'ye hazırlık yapmadığım için kazanamadım. Ondan sonra özel hastaneler süreci oldu. Ben ailemin bulunduğu kentteki teklifleri reddettim. Ankara'da özel hastanelerde iş bulamadım.
K7	Şimdi iş arıyorum. Bulaşık, temizlik gibi işler genelde. Çalışmayı düşünüyorum. Zaten az önce iş görüşmesine gittim geldim. Onu bekliyorum.
K8	Babamdan maaş alıyorum. Sevdiğim adam için kredi çektim bir sürü borcu var adamın. Onun borcunu ödüyorum. Hiçbir yardım alamıyorum maaş ve sigortam olduğu için. İş

	arıyorum. Sigortasız saatlik iş bulsam iyi olur. Arada sırada çıkıyor. Çıkmıyor değil, ben bir ay bulaşıkta çalıştım, ara sıra temizliğe gittim. Biraz birikinti yaptım
K9	Daha önce satış sektöründe çalıştım. İş Kur'un meslek edindirme kurslarına gidiyorum kendi yaptığım şeyleri götürüp tezgâh kuruyorum. Tek tük satılıyor hiç değilse sigara param çıkıyor.

Yukarıdaki tabloda kadınların çalışma yaşamları ile ilgili söylemleri yer almaktadır. Kadınların söylemlerinden sığınma evine gelmeden önce ve geldikten sonra çalışıp/çalışmadıkları, çalışıyorlarsa çalıştıkları iş kolu tespit edilmiştir. Sığınma evine gelmeden önce dört kadının K1,K2,K4,K9 çalıştığı, beş kadının ise çalışmadığı, çalışan dört kadının ise sırasıyla, pastanede temizlik işi, kafede içecek hazırlama, giyim mağazasında tezgâhtar ve satış sektöründe vasıfsız işlerde çalıştıkları belirlenmiştir. Sığınma evine geldikten sonra iki kadının K2,K3 çalıştığı, altı kadının ise çalışmayıp iş aradığı ara sıra geçici işlere gittiği (temizlik, bulaşık gibi) gözlenmiştir. Çalışan iki kadının hizmet sektöründe; K2'nin sığınma evine gelmeden önceki gibi kafede içecek hazırlamada, K3'ün ise alışveriş merkezi fast food bölümünde çalıştığı ayrıca kadınların çalışma yaşamında sigortalarının olmadığı ya da çok kısa süre sigortalı çalıştıkları, bir kadının K8 ise babasından maaş aldığı için sigortalı iş istemediği ve çalışmadığı görülmektedir.

Sığınma Evindeki Kadınların Sosyal Sermayeleri

Burada faillerin sosyal sermayelerinin belirlenmesinde onların kadın sığınma evine gelmeden önce sahip olduğu ilişki ağı ele alınacaktır. Kadınların yaşanmışlıklarında ve sığınma evinde bulunmalarında sosyal sermayelerini oluşturan geçmişteki ilişkileri oldukça önemlidir. Bu nedenle aşağıda aile ilişkileri çözümlenmiştir.

Tablo 8: Sığınma evindeki kadınların sosyal sermaye biçimi olarak aile ilişkileri

K1	Kardeşlerimle kavgalar oluyor Benim hiç evlenmeyen bir kardeşim var, çalışan bir kardeşim var bir de kocadan geri gelmiş bir kardeşim var yeniden evlendi. Kardeşlerimle anlaşamadığım için sığınma evindeyim. Bir tane kardeşimin okumuş yazmışlığı yok. Ablamla öteki kardeşlerim okudu. Bende okudum. İlkokulu bitirdik. Çalışan kardeşim ilkokulu bitirdi. Ablam bulaşıkları yıkamak için temizlik şirketine gitti. Babam işçi emeklisi. Annem ev hanımı
K2	Babam sürekli seni istemiyorum, seni sevmiyorum diyen insan. Çok cahil kendi doğruları olan bir insandır. Erkek kardeşim boğazıma çöktü benim. Ben bunlar yüzünden bir yere bir akrabamızın yanına gitmiştim. Seni çocukluğumdan genç kızlığımdan beri bilip tanırım bende kal dedi. Ondan hamile kaldım. Para bitince bana arkasını döndü. Erkek kardeşimin bana bu şiddeti göstermesi bundan dolayı. Sen şusun busun inandın gittin hamile kaldın ettin. Babamın şiddeti yüzünden ikinci evliliğimi yaptım. Benden 4 yaş küçük şu anki eşim. Aile şiddeti yüzünden mecbur kaldım. Anneme hiç bir şey demiyorum Allah razı olsun annemden. Ayağının altını öpeyim.
K3	Ben bu dünyada kendimi fazlalıkmış gibi hissediyorum. Allah benim canımı alsın herkes rahata erişsin. Annem sürekli sen nasıl bir insansın, seni doğurduğum güne lanet olsun, seni doğuracağıma taş doğursaydım Mehmet senden daha iyi. Mehmet'te benim erkek kardeşim. Benim kaçmamada annem sebep oldu. Benim bu şekilde sürünmeme de annem sebep oldu.
K4	Kaç kere elimi yüzümü gözümü morarttı. Çocukları da dövüyordu. Akşam yemeğe oturulmuş zehir ederdi. Sabaha kadar birbirimizle harp ederdik. Şikâyet ettim altı ay evden uzaklaştırma aldı.
K5	Eşimle ilişkilerim başlangıçta gayet iyiydi. Sonra biraz değişmeler oldu. Sürekli ailesinin dediğini yapıyor. Babam yok iki sene oldu babam vefat edeli. Annem karşı çıkıyordu çalışmama ama bir şey demiyordu. Evin erkeği olduğu için abim karışıyordu. Boşanmama da çalışmama da destek vermedi.

K6	Babam vefat etmiş ben iki yaşındayken. Ailemin doğup büyüdüğü sahip olduğu belirli bir kültür var. Bir tarz var ve o tarza yönelik bütün çocuklarının da kendilerine benzemelerini isterler. Buradan fikir ayrılığına düştük. Ben zaten dört yıl boyunca üniversite okumuş bir insanım. Ama hiçbir şekilde o güveni alamadım. Eğer burada kalırsam ya delirmeye kadar gidecek ya da işte kötü bir düşünce ile sonuçlanacak dedim. Buna rağmen ailem beni içerde tutmayı düşündü. Çünkü ortada bir anne var annemizin iyiliği için yapıyoruz bunu dediler. Orada on üç tane bireyden bir tanesi çıkıp ta ben seni anlıyorum demedi.
K7	Kendi babam sağ ama ben babamı bilmiyorum. Babamdan bilgim yok annem sonra üvey babamla evlenmiş. Babamın kim olduğu nerede olduğu hakkında hiç bahsetmediler. Dayımlardan duyduğuma göre içki içiyormuş pezevenklik yapıyormuş. Annem evladım için ölürüm diyordu, benim içinde öldü. Eşim eve zaten bakmıyordu ben bir şey dediğim zaman sürekli dayak yerdim. Bir şey istesem başlardı kavgaya, gürültüye, arkadaşlarını getirdi eve. Ben yokmuş gibi davranırdı. Çocuk sekiz dokuz aylıkken ateşli havale geçirdi. Onu bile umursamıyordu. En sonunda oğlum işte kucağımdaydı yeni emekliyordu ona da tokat attı. Çocuğun üzerine kaynar suyu döküp gitti. İstemiyorum bakmayacağım diyordu. Bez falan almıyordu.
K8	Halama evlatlık olarak verilmişim. Ben halamın eniştemin yanında çok rahat büyüdüm yani bir elim yağda diğer elim baldaydı. Nazlı yetiştirildim. Sevdiğim adam yüzünden kardeşlerimle de aram açıldı. Bütün ailemle aramın bozulmasının sebebi budur. Kabul etmediler.
K9	Uzun yıllar çok irtibat kurmamıştık kopuk bir aileyiz. Anne baba ayrı benim.

Sığınma evindeki kadınların, eşik öncesi sosyal sermayeleri, özellikle yakın çevreleriyle olan ilişkileri eşik ve eşik sonrası yaşamlarını da etkilemektedir. Bu nedenle yukarıdaki tabloda kadınların aile ilişkileri ve etkileşimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi kadınların aile ilişkileri oldukça sorunlu görülmektedir. İlişkilerin genellikle çatışmaya yönelik, baskıcı ki baskının daha çok baba, erkek kardeş ya da anneden geldiği, sevgiden yoksun, aralarında bir uyumun olmadığı, olumsuz etkileşimin söz konusu olduğu parçalanmış ailelerden oluştuğu ve aralarındaki ilişkinin oldukça kopuk olduğu gözlenmiştir.

2. Eşik Aşaması

İkinci aşama eşik aşaması olarak ele alınan kadınların sığınma evine geldikleri aşamadır. Bu aşama kadınlar için muğlak ve belirsizliklerle dolu geçici, ara bir dönemdir. Geçmiş dönemden farklı, şiddetin olmadığı ancak belirsizliklerin oldukça fazla olduğu yeni bir durumdur. Ayrıca bu aşamada sığınma evleri, kadınları şiddetten korumakta, barındırmakta ve kadınların hayatta kalma mücadelelerinde, hukuki haklarını aramalarında onlara yol göstermektedir. Bu aşama genel olarak acıların çekildiği, sağlıkların bozulduğu ara dönemdir. Aşağıda kadınların sığınma evine geliş biçimleri, geliş nedenleri, çocuğu olan kadınların çocuğunun yanında olup olmadığı ve yeni yaşamları ile ilgili olumlu/olumsuz görüşlerine yer verilmektedir.

Tablo 9: Sığınma evine geliş biçimleri

K1	Polisleri çağırdım ben. Şiddet uygulamıştı. Ağladım, içimden geldi ağlamak. Polisleri aradığım zaman ben kadın sığınma evine gitmek istiyorum dedim.
K2	Karakoluna gittim bana şiddet uyguluyorlar kalacak yerim yok beni götürüp yerleştirin dedim bu şekilde.
K3	Tesadüfen internete gördüm. Buraya müracaat ettim
K6	Başka yerde çalışmak istememi bilinç dışı yaptığımı düşündüler. Bunun üzerine beni dini tedaviye götürdüler, önde erkek kardeşim, sağımda ablam solumda annem, kaçacağımı düşünüyorlardı. Taksiciye uyarı yaptım. Sola çek dedim. Polis merkezine. Taksici kenara çekti. Merkeze çekince hemen yanına geliyorlar. Şoför arkada bir sorun var dedi.

K7	Boşanma davamda adliyeden çıkarken kayın babam, annemi ve akrabalarımı kurşun yağmuruna tutuyor. Cenaze haberini aldım. Sığınma evine müracaat ettim onlarda zaten kadın sığınma evine vereceğiz dediler. Çocuğumla birlikte geldim.

Görüşme yapılan kadınlardan beş tanesi K1,K2,K3,K6,K7 sığınma evine geliş biçimleri hakkında bilgi vermiştir. Dört kadının K1,K2,K6,K7 polis merkezi ve adli makamlara, bir kadının da K3 internette görüp müracaat ettiği belirlenmiştir.

Tablo 10: Kadınların sığınma evine geliş nedenleri

K1	İşte eşim rahatsız olduğundan şiddet uyguladı. Bilmiyorum artık Hasta olduğundan mı neden bilmiyorum sinirli idi. Bazen ben onun dediklerini anlamayınca dediklerini yapmayınca şiddet uygulardı. Kendi yaşlıydı ben gençtim. Beni kıskanırdı. Kadın sığınma evine gelmek en son çaremdi geldim.
K2	Evdekiler bana şiddet uyguluyorlar onlar yüzünden ikinci evliliğimi yaptım. Babam kardeşim eşim hepsi şuanda beni saplantı yapmış durumda. Aile şiddeti yüzünden mecbur kaldım. Çünkü babam bu eve gelmeyeceksin dedi. 15 gün bir arkadaşımda kaldım oradan işe gittim. Sonra buraya gelmeye mecbur kaldım.
K3	Eşim cezaevine gireli bir ay olmuştu. Bu süre zarfında işte telefon elimde internete bakarken orda bir sohbet yazan bir yer gördüm. Ben de bu sohbete işte merhaba yazdım. Oradan birisi bana o da aynı kelimeyi yazdı. Neyse o şekilde görüşmemiz başladı. Ben oradaki kişinin yüzünü bile görmemişim. Sadece mesajlaşma üzerinden görüşüyoruz öyle. Benim yaptığım bu yanlışı annemin yayın etmesi yüzünden bu kayın babamın kulağına gidiyor. Şu anda beni eve almadığı için. Ben bunu kendime yaptığım için kendimi buraya attım. Kendimi aklayabilmek için. Yani bu yanlışımı ne kadar düzeltmeye çalıştığımı çabaladığımı göstermek için.
K4	Benim buraya gelmemin sebebi oğlan kardeşim bayramın ikinci günü sen çalışıyorsun diye kavga etti. Yemek sırasında kahvaltı sofrasında üzerime saldırdı. Orada oturacağız bunların dediği sözden çıkmayacağız. Benim dediğim sözden çıkmayın ben sizin ihtiyacınızı karşılarım diyor ama karşılamıyor. Sinirlendi mi kapıyı pencereyi indiriyordu. Babam kardeşimden çekindiği için bir şey diyemiyordu. . Ev tuttum işsizliğin yüzünden kirayı ödeyemedim yine buraya düştüm.
K5	İki sene oldu babam vefat edeli. Annem karşı çıkıyordu çalışmama izin vermiyordu ama biraz ılımlıydı. Evin erkeği olduğu için abim karışıyordu. Annem abimin yanında. Boşanma davasında kararlı olmamda niye acele ediyorsun diye şey yapıyor. Boşanmama destek vermedi. Çalışmama da destek vermedi.
K6	Burada bulunma sebebim ailemle itilaf durumuna düşmek. Yaklaşık bir buçuk aydır sığınma evindeyim, ama dört yıldır ayrıyım. Ev hapsi uyguladılar. Ben zamanında İstanbul'a gitmek istemiştim çalışma hayatı için. Kabul etmediler. Tercih sebebimi söyledim ama altında farklı nedenler aradılar. Bir erkek arkadaşımın olduğunu düşündüler. Kesinlikle yoktu. Sonrasında oldu mu tabi ki de oldu. Olaylar yaşandıktan sonra hayatıma bir süre insan girdi ve çıktı
K7	Kayınpederim ben oğlundan boşanıyorum diye annemi ve akrabalarımı adliyenin önünde kurşun yağmuruna tuttu. O yüzden akrabalarımın hiç biri istemedi beni.
K8	Altı buçuk aydır sığınma evindeyim. Barınmak amaçlı buradayım. Benim evim olmadığı için buradayım. Bir de ben sevdiğim adam tarafından dolandırıldım. Evim vardı her şeyim vardı. Çok sıkıntı yaşadım çünkü işkencesi de vardı dövmesi de vardı. Onun yüzünden ailemle kötü oldum. Ailem sahip çıkmadı. İlişkimizi onaylamadı.

K9	Evliyken bana bağırmalar, seni döverim demeler, sürekli dövmeyle tehdit etmeler başladı. Evliyken değil boşandıktan sonra darp etti. Zaten kadın sığınma evine girme sebebim o oldu. Evliyken başka bir eve eşyalarımı, çocuğumu ve annemi de aldım yerleştim. Çocuğumun vekâletini vermedim Musallat oldu adam içiyor içiyor geliyor. Gecenin bir buçuğunda mıydı ne kapıyı açtırmış çilingirciye. Eve girdi yer misin yemez misin hem dövdü hem de çocuğumu zorla götürdü. Ben hastanelik oldum ben hastanedeyken ev eşyalarını ablasıyla toplayıp götürdü. Ben kaldım öyle yani benden boşanırsan donuna kadar alırım, çocuğumu da alırım, senide sokağa atarım. Onu da yaptı tatbik etti yani.

Kadınlar sığınma evine geliş nedeni olarak sadece eşlerini K1,K9, eşi ile birlikte kendi ailesini (eşi, babası ve kardeşi) K2, eşinin ailesini (üvey baba-kayın peder) K7, sadece kendi ailesini K5,K6 anne ve kardeşlerini, K4 kardeşini göstermiştir. Ayrıca 1 kadın K3 kocasının cezaevinde olduğunu sığınma evine gelme nedeni olarak kendisini, annesini ve kayınpederini, 1 kadın da K8 sevdiği adamı sığınma evinde bulunmasının nedeni olarak belirtmiştir. Kadınlardan 3 tanesi K3,K8,K9 barınma amaçlı, diğer 6 kadın ise hem barınma hem de korunma amaçlı sığınma evinde olduğunu söylemiştir.

Tablo 11: Sığınma evindeki kadınların çocuk sayısı ve çocuğu ile birlikteliği

	Çocuğunuz Var mı?	Çocuğunuz yanınızda mı?
K1	Bir tane ilk eşimden.	Hayır, evlatlık verdik
K2	Bir tane ilk eşimden.	Hayır, annemin yanında
K3	Bir tane	Hayır, babasının yanında
K4	Üç tane	Hayır, babasının yanındalar
K5	İki tane	Hayır, babasının yanındalar
K7	Bir tane	Yanımda
K9	Bir tane	Hayır, babasının yanında

Görüşme yapılan toplam 9 kadından 7 tanesinin çocuğu var, Çocuğu olan 7 kadından; 5 tanesinin 1 çocuğu, 1 kadının 2, 1 kadının da üç çocuğu var. Çocuk sahibi olan kadınlardan 6 tanesinin çocuğu yanında değil. Sadece 1 kadının (K7) çocuğu yanında. 4 kadının K3,K4,K5,K9 çocuğu babasının yanında, 1 kadının K2 çocuğuna annesi bakıyor. 1 kadın ise çocuğunu evlatlık olarak vermiş.

Kadınların Sığınma Evindeki (Eşik) Yeni Yaşamlarına İlişkin Görüşleri

Sığınma evindeki (eşikteki) kadınların yeni yaşamlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz yönlere vurgu yaptıkları gözlemlenmiştir. Yeni yaşamlarında olumlu ve olumsuz olarak nitelendirdikleri yönlere aşağıda yer verilmişti.

Tablo 12: Sığınma evindeki (eşikteki) kadınların yeni yaşamları ile ilgili olumlu vurguları

K1	Sığınma evinden çok memnunum. Arkadaşlarım var, kursa gidiyoruz yiyoruz içiyoruz izin alıyoruz dışarı çıkacağımız zaman. Bana faydaları oluyor yardım ediyorlar
K2	Burası kalacak yer açısından iyi. Burada giyim kuşamına karışmıyorlar. Hakareti tehdidi yok. Bura o açıdan iyi. Burada kaldığım süre içinde kafam çok rahat. Kalacak yer açısından bir de kafa rahatlığı huzur yani dayak yok, küfür eden yok istediğim gibi banyomu yapıyorum, sigaramı içiyorum.

K3	Buradaki bütün insanlardan da Allah razı olsun. Ev tuttum, eşyasına burada çalışanlar yardım etti. Devletin imkânlarından sigortalı işe girene kadar yararlana biliyormuşsun.
K7	Ben oğlum ile birlikte kurumlarda kaldım. Biraz daha büyüsün dedim. Burası nasipmiş buraya geldim. Güvendeyim, burada hem işimi hallettiler hem de çocuğumun kreşini. Çok şükür şimdi oğlum kreşte.
K8	Aslında burası çok rahat. Personeli olsun hepsi birbirinden iyiler. Yatağımız var, yemeğimiz geliyor.
K9	Burada barınma ve gıda ihtiyacımızı çözüyoruz.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi kadınların yeni yaşamları ile ilgili olumlu vurgular; kurumdan ve çalışanlarından memnuniyet, çocuğunun kreşinin halletmiş olması, devletin gıda, çocuk, kira yardımından yararlana bileceği devlet bunlara yardım ediyormuş, huzur, rahatlık, karışanın olmaması, güven, barınma ve gıda ihtiyacının karşılanması şeklindedir.

Tablo 13: Sığınma evindeki (eşikteki) kadınların yeni yaşamları ile ilgili olumsuz yönler

K2	Tabi ki buranın da bazı kuralları canımı sıkmıyor değil.
K4	Arıyorum çocuklarla görüşmek istiyorum çocukları vermiyor ya da çocuk benimle konuşmaya başladığında telefonda oradan bağırıyor kapat çenesizle konuşma diye. Çocukları da bana karşı kışkırtıyor.
K8	Kadınlarla sorunum var çok kıskançlar. Burada bu kadınlar olmasa, birde buranın süresi olmasa aslında iyi ama işte bu kadınlardan dolayı bir de yasak var imza atılıyor Her şeyi bildiriyorsun. Kurallara uymak zorundasın.
K9	Burada başımızın çaresine bakmak zorunda kalıyoruz. Sığınma evlerinin maddi açıdan bize hiç yardımı yok. Çocuğumu göremiyorum. Belirsizlik durumu söz konusu. Bundan sonrası için ne yapacağım? Şu anda bana hani çok kısa bir süren kaldı ev tutuyorsan tut, iş ayarlıyorsan ayarla mı diyecekler?

Sığınma evindeki (eşikteki) kadınların yeni yaşamlarındaki olumsuz vurgular; kuralların olması, çocuk/çocuklarıyla görüşememe, sığınma evindeki diğer kadınlarla anlaşamama ve maddi açıdan yardımın olmaması, kurumda kalma süresi ve belirsizlik durumundan şikayet şeklinde tespit edilmiştir.

3. Eşik Sonrası Aşama

Yukarıda belirtildiği gibi eşik sonrası aşama, bireyin yeniden birleşmeyi veya yeni bir varlık durumunu deneyimlediği bir dönemdir. Bu nedenle kadınlarla yapılan görüşmede kadınların sığınma evinden sonraki (eşik sonrası) yaşamları ile ilgili düşünceleri çözümlenmiştir. Aşağıdaki tabloda eşik sonrası yaşamları ile ilgili ilgili söylemleri yer almaktadır.

Tablo 14: Sığınma evindeki kadınların eşik sonrası yaşamları ile ilgili düşünceleri

K1	Öyle hayallerle yaşıyorum. İnşallah işim olur, evim olur. İşim olsun evim olsun istiyorum
K2	Bir düzenim olsun, kendime ait bir evim olsun, istediğim gibi oh benimde evim var benim de koruyanım savunanım var diyeyim ama şu an yaşadıklarımdan sonra evliliği de bir çözüm olarak görmüyorum. Sadece kendim ve çocuk için bir hayat kurmaya çabalıyorum eğer yapabilirsem. İnşallah yapacağım.
K3	Şu anda kendi evimi tuttum sonra kızımı yanıma alacağım. Kayınvalidemlere yakın yerden ev tuttum. Çocuğumun okulunu oraya yazdıracağım. Ondan sonra çocuğumu yanıma alacağım. Devletin verdiği imkânlarından (gıda, çocuk, kira) yararlanmak istiyorum. Ben bunlara yazılmayı düşünüyorum. Zaten ben buradan çıkmadan önce şöyle söyleyeyim adresimi ben gizli tutacağım.
K4	Bundan sonra bir işim olursa ev tutarım. Çocuklar gelir gider en azından. Büyük kızım evlendiği için ikisi gelirse yanıma almayı düşünüyorum. Küçük kızım bakıma muhtaç

	olduğu için diğeri de gelmek isterse yanıma almak isterim. Ama buda, işte bir işin olacak ki sürekli bir evin olacak ki olsun.
K5	Kendi düzenimi kuracağım. Bundan sonra kendi ayaklarımın üzerinde durmayı düşünüyorum. İğne oyası kursuna gidiyorum. Kendi ayaklarımın üzerinde durup ayrı ev tutacağım planım o. Kendimi oturtayım düzeni kurayım ondan sonra çocukları yanıma alacağım bir süre almam.
K6	Ailemle görüşüyorum. Madem o aileden yapabileceğim şeyler için çıktıysam ailemin karşısına işini bulmuş artık çalışan bir insan, kendi bağımsızlığını kazanmış bir insan olarak çıkmak istiyorum. Ailesiz bir hayat istemiyorum ama tamamen ailemle de bir hayatta istemiyorum. Bundan sonraki hayatımı ailemle aynı evde oturup geçirmek istemiyorum. Benim kendi evim olsun. Kendi düzenim olsun ben ailemle yine iyi olayım.
K7	Kendime iş bakıyorum. Bağımsız hayata çıkmayı, oğlumla kendim yaşamayı düşünüyorum. Çocuğu özel kreşe verdik. Önümüzdeki yıl okula başlayacak. Hiç kimseyi (akrabalarını kastediyor) istemiyorum. Her şeyim gizli tutuluyor. Arayıp ta bulamazlar.
K8	Buradan sonra önce işimi bulup evimi tutup çıkmak istiyorum. Borcumun bitmesine az kalmış bitmek üzereymiş. İnşallah biterse ona da (çalışmaya) gerek kalmayacak.
K9	Dükkânım yok olunca tezgâhta sattığım en fazla sigara parası çıkarıyor bir kira bir ev tutup tüm geçimini sağlayacak kadar kapış kapış satış yapamıyoruz. Belirsizlik durumu söz konusu. Çocuğum babasının beni dövmesine tanık oldu. Öyle böyle dövmedi. Böyle bir babaya annemi seçiyorum ben diyemez. Resti çekemez.

Sığınma evindeki kadınların hepsinin sığınma evinden sonraki yaşamları ile ilgili vurguları düzen kurmak ve ayakları üzerinde durmak olmuştur. Düzenlerini kurmak için ise işe ihtiyaçları olduğunun farkındalar. 6 kadın K1,K4,K5,K6,K7,K9 iş aradıklarını, bir tanesi K3 devlet yardımı almayı düşündüğü için işe girerse bu yardımların kesileceğini, bir kadında K8 borçları biteceği için maaşını alabileceğini artık çalışmasına gerek kalmayacağını, 1 kadın K2 kendisi ve çocuğu için çalışıp çabaladığını belirtmektedir. Bütün kadınlar kendine ait bağımsız ev istediklerini belirtmiştir. Kadınlardan biri K3 ise ev tuttuğunu eşyasına kurumun yardım ettiğini ve devlet katkısına başvuracağını belirtmiştir. Kadınlar bağımsız eve geçebilmelerinin çalışmalarına daha doğrusu ekonomik gelire bağlı olduğunun farkındalar. Ekonomik yoksunlukları, süreli işe sahip olmamaları, sigortasız, geçici, günü birlik işlerle ev tutmanın ve çocuğunu yanına almanın belirsizliğine vurguda bulunmuşlardır. Ayrıca kadınların K2 daha önceleri evliliği de bir çözüm olarak gördüğü ama bunu artık çözüm olarak görmediği de belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Sığınma evleri şiddet gören kadınlar için bir eşik yani geçiş aşamasıdır. Çünkü sığınma evleri, kadınların Araf'ta olduğu ne eski statüye nede yeni bir statüye sahip olmadıkları ve belirsizliklerin olduğu bir eşiktir. Kadınlar içinde doğup büyüdükleri eşik öncesi yaşamları, sermaye biçimleri ve habituslarıyla sığınma evindeki (eşikteki) yaşamlarına katılmaktadırlar. Eşikteki fail kadınlar Bourdieu'nun alan, habitus, sermaye kavramlarından hareketle ele alınmıştır.

Kadınların sığınma evine gelmeden önceki eşik öncesi yaşantıları ki bu aşamada yaşları, kardeş sayıları, medeni durumları, evlenme biçimleri, boşanma nedenleri üzerinde durulmuştur. Görüşme yapılan kadınların yaş ortalaması 37'dir. Görüşme yapılan dokuz kadından yedisinin en az 3 en fazla 13 kardeşe sahip olduğu ve kalabalık aile ortamında yetiştiği tespit edilmiştir. Kadınlardan yedisinin evlenmiş olduğu bunlardan 5 kadının boşanmış ya da boşanmak istediği, diğer 2 kadının evli olmadığı bunlardan bir tanesinin sevdiği adamdan ayrıldığı tespit edilmiştir. Evlenme biçimleri analiz edildiğinde 5 kadının görücü usulü ile ya ailesi tarafından ya da kendi istekleriyle evlendiği, 1 kadının ailesinin izni olmadan kaçtığı bir diğerinin ise ailesinin onayı olmadan sevdiği adamla yaşadığı görülmüştür. Boşanma ya da ayrılma nedeni olarak en fazla fiziksel şiddete maruz kalmalarını daha sonrada aldatıldıklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca kadınların sığınma evine gelmeden eşik öncesi sahip oldukları kültürel, ekonomik ve sosyal sermayelerinin neler olduğu sorusu da kadınların söylemlerinden hareketle betimlenmiştir. Bourdieu'ya göre (2010, 49) kültürel sermaye belli şartlar altında ekonomik sermayeye çevrilebilen ve eğitim kurumları aracılığı ile kurumsallaştırılabilen sermaye türüdür. Sığınma evindeki kadınların kültürel sermayesi oldukça düşüktür. Sığınma evindeki kadınların ekonomik sermayelerini belirlemek amacıyla çalışma yaşamları ve ekonomik durumları tespit edilmiş kültürel sermayelerine paralel olarak düşük ekonomik sermayeye sahip oldukları, vasıf gerektirmeyen geçici, sigortasız işlerde çalıştıkları belirlenmiştir. Sığınma evlerinde şiddet gören kadınlarla ilgili yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar tespit edilmiştir (Demirbilek, Öktem ve Çoban, 2020:324). Diğer bir araştırma ise İzmir'deki kadın sığınma evlerinde yapılmıştır. Bu araştırmada sığınma evinde kalan kadınların eğitim düzeyinin düşük olmasının yoksulluğun etkisini arttıran nedenlerden biri olduğu, şiddet ve ayrımcılığa maruz kalan kadınların yoksulluk sorunuyla karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir (Özer ve Çolak, 2015:489)

Sığınma evindeki kadınların aile ilişkilerinin oldukça zayıf, sorunlu, çatışmaya yönelik, baskıcı, sevgiden yoksun ve uyumsuz olduğu betimlenmiştir. Kadınların ailelerinin parçalanmış ve aralarındaki ilişkilerin de oldukça kopuk olduğu gözlenmiştir. Kapoor'da (2000:8) kadınların ailelerinden soyutlanmasının, özellikle yakın çevrelerinden tecrit edilmesi ile aile içi şiddet arasında güçlü bir ilişki olduğu ve bu durumun kadınların şiddete karşı savunmasını azalttığını belirtmektedir.

İkinci aşama olarak eşik aşaması üzerinde durulmuştur. Burada kadınların sığıma evlerine geliş biçimleri/nedenleri, çocuğunun yanında olup/olmadığı ve yeni yaşamları ile ilgili olumlu/olumsuz düşünceleri belirlenmiştir. Sığınma evlerine polis merkezi ve adli makamlar gibi resmi kurumlara başvurarak geldikleri, sadece bir kişinin internette görüp müracaat ettiği saptanmıştır. Sığınma evine gelme nedenleri arasında eşi, eşi ile birlikte kendi ve eşinin ailesini belirtmişlerdir. Kadınlardan altı tanesi hem korunma hem de barınma amaçlı, üç tanesi de barınma amaçlı sığınma evine geldiğini belirtmiştir. Kadınların çocuğunun olup/olmadığı varsa yanında olup olamadığı ele alınmıştır. Çocuğu olan 7 kadından sadece birinin çocuğu sığınma evinde kendisiyle birlikte, diğerleri ise çoğunlukla babasının yanındadır.

Sığınma evindeki (eşikteki) kadınların yeni yaşamlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri belirlenmiştir. Yeni yaşamları ile ilgili olumlu vurgular; şiddetin olmaması, barınma ve gıda ihtiyacının karşılanması, huzur, rahatlık, karışanın olmaması, güven, kurumdan ve çalışanlardan memnuniyet olarak belirlenmiştir. Vinton'da (1992:70) araştırmasında kadınların korkularının eve girdikleri andan çıktıkları ana kadar, altı aylık takipte önemli ölçüde azaldığı vurgulamıştır. Ayrıca, kadınların takibinde iç kontrol ve sosyal bağımsızlık seviyelerinin arttığını, sığınma evlerinin güvenli geçici barınma sağlamanın yanı sıra, şiddet gören kadınların birbirlerine destek olduğu ve bu grupların etiketlenme hissini hafifletmeye yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

Yeni yaşamları ile ilgili olumsuz vurgular ise; kurallar, çocuğu ile görüşememesi, sığınma evindeki diğer kadınlarla anlaşmazlık ve maddi açıdan yardımın olmaması, kurumda kalma süresi ve belirsizliktir. Sallan Gül (2011:167) sığınma evlerinin kadınlar için farklı anlamlar taşıyabileceğine vurgu yapmış ve sığınma evinin yeni bir yaşama geçiş, şiddetten uzaklaşmak için bir fırsat ya da bir mola yeri olduğunu belirtmiştir. Kadınların yeni yaşamlarıyla ilgili tespit edilen olumlu ve olumsuz düşüncelere benzer sonuçlara çalışmasında yer vermiştir.

Son aşama olarak eşik sonrası aşama üzerinde durulmuş burada kadınların eşik sonrası aşama ile ilgili düşünceleri ele alınmıştır. Çünkü eşik sonrası aşama, bireyin yeniden birleşmeyi veya yeni bir varlık durumunu deneyimlediği bir dönemdir. Belirsizlik içinde olan kadınlar için çözümün açıkça belirli olmadığı, eşik sonrası aşamanın daha netleşmediği tespit edilmiştir. Sığınma evindeki kadınlar iş bulmayı ve buna bağlı olarak ev tutmayı düşündüklerini ondan sonra da çocuklarını yanlarına almak istediklerini belirtmişlerdir. Kadınlar bağımsız eve geçebilmelerinin çalışmalarına, düzenli bir işe ve gelire bağlı olduğunun farkındalar. Ekonomik yoksunlukları, süreli işe sahip olmamaları, sigortasız, geçici, günü birlik işlerle ev tutmanın ve çocuğunu yanına

almanın zorluğu ile karşı karşıyalar. Yaşamlarındaki belirsizliğe vurguda bulunmaktalar. Bir kadın K1 isteklerine benimkisi hayal diyerek adeta kendi söylediğine inanmaz gibidir. Ayrıca bir kadının K2 daha önce evliliği bir çözüm olarak görüyordum ama şimdi bunun bir çözüm olmadığını anladım ifadesinden hareketle evliliği bir korunma aracı olarak gördükleri söylenebilir. Kadınların sığınma evinden sonraki yaşama kendilerini hazır hissetmedikleri yapılan diğer çalışmalarda da tespit edilmiştir (Demirbilek, Öktem ve Çoban, 2020).

Dünyanın hemen hemen bütün toplumlarında yaşanan ve görünürlüğü giderek artan kadına yönelik şiddetin önlenmesi önemli bir insan hakları sorunu olarak değerlendirilmelidir. Öncelikle şiddetin önlenmesi ve beraberinde şiddete maruz kalan kadınların ve çocuklarının korunması ve toplumun faal bir üyesi durumuna gelebilmesi için düzenlemelerin artırılması beklenmektedir. Şiddetten korunmak için sığınma evleri önemli bir işleve sahip olmakla birlikte koşulları mümkün olur olmaz, kadınların sığınaktan ayrılmaları gerekmektedir. Vass ve Haj-Yahia (2020) şiddet gören kadınların çocuklarının sığınma evlerinden topluma geçişlerine ilişkin öznel algılarını araştırmışlardır. Özellikle çocuklar için sığınma evinde yaşadıktan sonra, toplum yaşamına geçişte birçok zorluk vardır. Bu zorluklar arasında, aile rutinlerini yeniden kurma, sığınma evindeki kolektif yaşam tarzından bağımsız bir yaşam tarzına geçiş, okullar arasında geçiş ve önceki çevrelerine ve evlerine veya yeni bir mahalleye ve farklı bir eve adaptasyon yer almaktadır.

Bütün bunlarla birlikte, artık eşik öncesi aşamaya dönmeleri mümkün olmayan kadınların sosyal yaşama katılımları için her bakımdan güçlendirilmeleri gerekmektedir. Bunun için, özellikle sığınma evlerinde meslek edindirme programlarının yaygınlaştırılması ve çeşitli özel ve kamu kurumlarında istihdamlarının sağlanabilmesi yönünde politikalar belirlenmelidir. Yine, kadına yönelik şiddet uygulamalarının sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik nedenlerini ortaya çıkaracak bilimsel araştırmalar yaygınlaştırılmalı ve belirlenen sorunların çözümüne yönelik tedbirler alınarak teşvikler uygulanmalıdır.

Kaynakça

Akyüz, L. (2014). "Liminal alanlar olarak sınırlar: Türkiye-Gürcistan sınırında ekonomik yaşam ve etnik kimliklerin sınır deneyimleri". *Toplum ve Bilim* (131), 84-104.

Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet.* İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.

Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power,* Edited and Introduced by John B. Thompson, Translated by Gino Raymond and Matthew Adamson, Polity Press.

Bourdieu, P. (1997).*Toplumbilim Sorunları,* Çev. Işık Ergüden. Kesit Yayıncılık. İstanbul.

Bourdieu, P. (1999). *Sanatın Kuralları: Yazınsal Alanın Oluşumu ve Yapısı*. (N. K Sevil, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

Bourdieu, P. (2010). "Sermaye Biçimleri" *Sosyal Sermaye-Kuram, Uygulama, Eleştiri-*, Derleyenler: Der. M.Murat Şahin ve A.Zeki Ünal, İstanbul: Değişim, 45-75.

Bourdieu, P. (2015). *Ayrım-Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi-*, Çev. Derya Fırat Şannan ve Ayşe Günce Berkkut, Ankara: Heretik Yayınları.

Bourdieu, P. (2016). *Eril Tahakküm*. (B. Yılmaz, Çev.) Ankara: Bağlam Yayınları.

Bourdieu, P.ve Wacquant, L. (2016). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. (N. Ökten, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Demirbilek, S. ve A. Öktem-Özgür & Çoban A. (2020), "Şiddetle Mücadelede Toplumsal Bir Kurum Olarak Kadın Sığınmaevleri", *Sosyoekonomi*, Vol. 28(46), 311-348.

Emirbayer, M. (2019) "Elias ve Bordieu". (Ed.) Susen, Simon ve Bryan S. Turner. *Pierre Bourdieu'nün Mirası Eleştirel Söylemler.* Çeviren A. Kadir Gülen. Phoenix, Ankara: 173-203.

Emirbayer, M., and Mische, A. (1998). What is Agency? *American Journal Of Sociology*, 103(4), 962-1023.

Gibbons, S., Ross, A., and Bevans, M. (2014). "Liminality as a conceptual frame for understanding the family caregiving rite of passage: an integrative Review". *Research in Nursing & Health* (37), 423-426.

Gündüz F. (2019). Sembolik Şiddet Ve Sığınma Evlerindeki Kadınlar. *Düşünce Dünyasında Türkiz*. Year: 10 Özel Sayı/Special Issue Ekim/October,527-551.

Joas, H. ve Knöbl, W. (2019).Yapısalcılık ve Pratiğin Kuramı Arasında: Pierre Bourdieu'nün Kültür Sosyolojisi. (Ed.) Susen, Simon ve Bryan S. Turner. *Pierre Bourdieu'nün Mirası Eleştirel Söylemler.* Çeviren A. Kadir Gülen. Phoenix. Ankara: 25-56.

Kapoor, S. (2000). Domestic Violence against Women and Girls. Innocenti Digest 6.

Kasapoğlu, A. (2016). Türkiye'de Uygulamalı İlişkisel Sosyoloji Yapacaklar İçin Bir Yolculuk Haritası, (Ed.) A. Kasapoğlu, *Uygulamalı İlişkisel Sosyoloji*. Yeni İnsan Yay. İstanbul: 17-85.

Kögler, H. H. (2019). "Semiyotik Yapısalcılığın Üstesinden Gelmek: Bourdieu'da Dil Ve Habitus". (Ed.) Susen, Simon ve Bryan S. Turner. *Pierre Bourdieu'nün Mirası. Eleştirel Söylemler.* Çeviren A. Kadir Gülen. Phoenix. Ankara: 305-334.

Metkin, K. (2014). Uluslararası İlişkiler Sosyolojisi: Yapı-Amil Tartışması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Müdürlüğü, T. C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü". www.ailevecalisma.gov.tr. Erişim tarihi: 11 Şubat2021 https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/

Özer, Y. E. ve Çolak, M. (2015). Yoksulluk, Dezavantajlı Grup Ve Suç İlişkisine Yönelik Bir Alan Araştırması: İzmir Kadın Sığınma Evleri Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(3), 479-491.

Resmî Gazete (2013, Ocak 5). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik.* Kasım 9, 2018 tarihinde resmigazete.gov.tr:http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm adresinden alındı.

Ritzer, G., and Stepnisky, J. (2018). *Sosyoloji Kuramları* (H. Hülür, Çev.). Ankara: De ki Yayınları.

Sallan Gül, S. (2011). *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?* İstanbul: Bağlam Yayınları.

Swartz, D. (2015). *Kültür ve İktidar Pierre Bouirdieu'nün Sosyolojisi*. (E. Gen, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Tatlıcan, Ü. ve Çeğin, G. (2010). Bourdieu ve Giddens: Habitus veya Yapının İkiliği. G. Çeğin ve Ü. Tatlıcan (Dü) içinde, *Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi* (Ü. Tatlıcan, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Turner, V. (1969). "Liminality and Communitas". *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*, New York: Cornell University Press

https://monoskop.org/images/9/90/Turner_Victor_The_Ritual_Process_Structure_and_Anti-Structure.pdf

Vass, A., and Haj-Yahia, M. M. (2020). "Which Home Are We Going Back To?" *Children's Lived Experiences After Leaving Shelters For Battered Women. Children And Youth Services Review*, 108, 104670.

Vinton L (1992). "Battered Women's Shelters And Older Women: The Florida experience" *Journal of Family Violence*, VoL 7, No. L

White, H. C., Godart, F. and Thiemann, M. (2013). Turning Points And The Sspace Of Possibles: A Relational Perspective On The Different Forms Of Uncertainty. H. White içinde, *Applying Relational Sociology* (s. 137-154). New York: Palgrave Macmillan.

WHO. (2014). Global Status Report on Violence Prevention. Luxembourg: World Health

WHO. (2020) Global Status Report On Preventing Violence Against Children. Electronic Version ISBN 978-92-4-000419-1. https://www.who.int/publications/i/item/9789240004191

Research Article

Kadın Sığınma Evlerindeki Kadınların Habitusları: Kültürel, Ekonomik Ve Sosyal Sermayeleri

Habitus of The Women In Women's Shelters: Cultural, Economic, And Social Capital

Ferhan GÜNDÜZ

Dr. Öğretim Üyesi, Başkent Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

fgunduz@baskent.edu.tr

https://orcid.org/0000-0002-9969-2099

Extensive Summary

Introduction

This study investigates the problems of women who come to the women's shelters to escape from male violence and reside in a safer place. Women's shelters generally serve to protect women who are exposed to violence. These shelters serve as liminality where women who suffer male violence can take shelter and avoid further exposure to violence.

This paper, entitled "Habitus of Women in Shelters: Cultural, Economic and Social Capital," investigates qualitatively the violence against women, as well as the situation of women in shelters in relation to Bourdieu's network of interrelated concepts of "habitus", "capital", "field", "agency" and "liminality" (women's shelter).

The situation of women in women's shelters is scrutinized with the concept of the liminality period. Women who come to women's shelters often leave their former life (violence) and move on to a new life full of uncertainties. In this transitional phase, shelters serve as a limen especially for preventing violence and protecting women and their children. The woman at the limen is neither in her former status nor has she gained a new status. The liminality stage is a period of complete uncertainty for the individual: the experience of role uncertainties, possible experiences of being stigmatized, redefining relationships with others, taking on new responsibilities, reduced participation in the life, uncertainties about future goals and aspirations, suffering agony as a lifestyle, impairment of health, experiencing social changes, etc.

Limen offers the opportunity to move from a life of violence to a life free of violence. In this context, women's shelters are places where women from different lives meet at the limen. Violence against women, the relationship between gender and violence, the effects of violence on women, and the types of violence are important criteria. The conditions of women who took shelter in women's shelters before they came here, their socio-cultural status, the effect of factors such as education, age, and income vary depending on their economic, social and cultural capital. Women who take shelter in shelters bring their cultural knowledge and capital with them. Hence, their cultural background is an important factor in shaping their lives in women's shelters.

Women come to the women's shelters with their capital and habitus in which they were born and grown up and enter the field to the extent of their own capital and within the framework of their

habitus. As stated above, what Bourdieu means with the concept of field is spaces where individuals struggle, develop and implement strategies.

Women who come to the shelter stagger between their past experiences, their present, and their future actions despite their uncertainties, and they struggle both to adapt and solve their problems. To resolve the problems of women in shelters, their habitus and capital should be taken into account and action should be taken accordingly.

Method

In this study, the past, future, and present-oriented evaluation of agency is made based on Bourdieu's concepts. To answer the above questions nine women who took shelter in a women's shelter for accommodation purposes and/or to escape from violence were interviewed between 25 June and 8 July 2019 after getting the necessary permissions. Addresses or contact information of women and shelters are kept confidential as required by the legal regulations regarding shelters. Women were interviewed individually and the interviews were recorded with their consent. A semi-structured interview form was used in the interviews, and women were asked questions about their age, marital status, educational background, place of residence, whether they have children, employment, and income. Likewise, they were asked to describe their life before coming to the shelter, the reasons for coming to the shelter, and their plans for the future. Some of the data obtained from the narratives of women interviewed were published in the article titled "Symbolic Violence and Women in Shelters" (Gündüz, 2019). Another part that is directly related to the subject of this study was analyzed in order to determine their past experiences, reasons for coming to the shelter, and their thoughts about the future. In the analysis, the women interviewed were coded between W1 and W9.

Discussion and Conclusion

Women's shelters are a limen, a transition for women who are subjected to violence. Because shelters are limens where women, like in the limbo, do not have either the old or a new status, and there are uncertainties. Women participate in their lives in the shelter (liminalty stage) with their preliminal lives, capital forms, and habitus in which they were born and grown-up. In this paper, the agent women at the limen are examined based on Bourdieu's concepts of space, habitus, and capital.

Regarding the preliminal lives of women before coming to the shelter, their age, number of siblings, marital status, marriage types, and reasons for divorce were examined. The women interviewed were aged 37 on average. It was determined that seven out of nine women interviewed come from large families with siblings ranging from 3 to 13. It was determined that seven of the women were married, five of them were divorced or wanted to get divorced, the other two were not married, and one of them broke up with the man she loved. When the types of marriage were analyzed, it was seen that five women married with an arranged method either by their family's or their own will, one woman eloped without her family's consent, and another lived with the man she loved without her family's approval. Based on women's statements the leading reason for divorce or separation was physical violence followed by being deceived.

Also, the question of "What preliminal cultural, economic, and social capitals did women have?" was answered based on women's statements. According to Bourdieu (2010, p. 49), cultural capital is a type of entity that can be converted into economic capital under certain conditions and institutionalized through educational institutions. The cultural capital of women in the shelter is very low. To determine the economic capital of the women in the shelter, their employment background and economic situations were examined, which revealed that they have low economic capital in parallel with their

cultural capital, and they work in temporary, uninsured jobs that do not require qualifications. Similar results were found in the previous researches conducted in shelters on women subjected to violence (Demirbilek, Öktem, & Çoban, 2020, p.324). Another research was conducted in women's shelters in Izmir. In this study, it was determined that the low education level of women staying in shelters is one of the reasons that increase the impact of poverty, and women who are exposed to violence and discrimination face the problem of poverty (Özer and Çolak, 2015, p.489).

It has been observed that the relationships are generally characterized by conflicts, the pressure exerted primarily by the father, brother, or mother, there is a lack of love and harmony among family members, and they are fragmented families with negative interaction, and the relationship between them is quite disconnected.

Liminality stage was focused on as the second stage. Here, the ways/reasons of women's coming to shelter, whether they have their children with them or not, and their positive and negative views about their new lives were analyzed. It was found that women came to shelters by applying to official institutions such as the police station and judicial authorities, and only one person saw it on the internet and applied. Among the reasons for coming to the shelter, factors such as the spouse, both the spouse and herself, and the family of the spouse were stated. Six of the women stated that they came to the shelter for both protection and accommodation purposes, and three stated they came for protection purpose only. Of the seven women with children, only one mother has her child with her in the shelter, while the others' children are mostly with their fathers.

The positive and negative opinions of the women in the shelters (liminalty stage) about their new life were analyzed. It was determined that the women's positive emphasis on their new lives included the absence of violence, meeting their accommodation and food needs, peace, comfort, lack of interference, trust, satisfaction with the organization and employees. Vinton (1992, p. 70) emphasized that women's fear decreased significantly during the six-month follow-up period starting from the moment they came to the house to the moment they left. Besides, it was emphasized that the levels of internal control and social independence increased during the follow-up period of women. As well as providing safe temporary accommodation, in shelters women who were subjected to violence supported each other, which helped to alleviate the sense of stigmatization of these groups.

The negative aspects regarding their life in shelters included complaints about the existence of rules, not being able to meet their child/children, not being able to get on well with other women in the shelter, lack of financial assistance, and the duration of stay in the institution and the uncertainty. Sallan Gül (2011, p. 167) emphasized that shelters can have different meanings for women and stated that shelters are a transition to a new life, an opportunity, or a stopover to get away from violence. Results similar to positive and negative thoughts about women's new lives were reported in this study.
The thoughts of women about the post-liminality stage, as the last phase, were examined. The post-liminalty stage is a period in which the individual experiences reunification or a new state of being. It has been determined that for women the solution is not clear in such uncertainties, and the post-liminality stage is not clear for them either. The women in the shelters stated that they were thinking of finding a job and renting a house then, and they wanted to take their children with them. Women were aware of they need to work, have a regular job and income in order to move into their own house. They are

faced with economic deprivation, lack of a permanent job, and the difficulty of renting a house and keeping their children with them with uninsured, temporary, daily jobs. Women also emphasize the uncertainties in their lives. A woman (W1) almost doesn't believe in what she wishes by saying "Mine is just a dream." In addition, women can see marriage as a means of protection, as it can be interpreted from what W2 said: "I used to see marriage as a solution before, but now I understand that this is not a solution." It was also found in other studies that women did not feel ready for life after the shelter (Demirbilek, Öktem, & Çoban, 2020)

Prevention of violence against women, which is experienced in almost all societies in the world with an increasing prevalence, should be considered as an important human rights issue. First of all, it is expected that more regulations should be enforced in order to prevent violence, protect women and their children who are exposed to violence, and to make them become active members of society. Although shelters have an important function to protect them against violence, women should leave the shelter as soon as the circumstances allow. Vass and Haj-Yahia (2020) investigated the perceptions of women subjected to violence regarding their children's transition from shelters to society. They reported many difficulties especially for children in transitioning to community life after living in a shelter. These challenges include the difficulty of rebuilding family routines, transitioning from a collective lifestyle in the shelter to an independent lifestyle, the transition between schools, and adaptation to their previous environment and home or a new neighborhood and a different home. It is very important to empower women who are unable to return to the preliminal stage. In this respect, it is important to conduct researches that will reveal the social, cultural, economic, and psychological reasons for the practices of violence against women and determine the conditions under which women exposed to violence can continue their lives in better conditions.